

Nr 87.

Ankom till riksdagens kansli den 1 april 1930 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa delar av övningsplatsen Backamo jämte i ämnet väckta motioner.

(1:a avd.)

Uti en till riksdagen avlåten, den 21 februari 1930 dagtecknad proposition, nr 129, vilken hänvisats till statsutskottets förberedande behandling, har Kungl. Maj:t, under åberopande av vid propositionen fogat utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för nämnda dag, föreslagit riksdagen medgiva, att av Backamo övningsplats de å den i ärendet åberopade, av A. Busck år 1889 upprättade kartan med nr 1, 2, 3, 4, 7 a och 9 utmärkta ägolorterna må försäljas till de i arméförvaltningens fortifikationsdepartements utlåtande den 1 februari 1930 omförmälda personer eller deras rättsinnehavare samt till de priser och under de villkor i övrigt, som i utlåtandet angivits, samt att inflytande köpeskillingsmedel må, sedan försäljningskostnaderna avdragits, tillgodoföras lantförsvarets fond för byggnader och andra försvarsändamål.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft följande inom andra kammaren väckta motioner, nämligen

Motioner.

nr 410 av herr *C. Brännberg*, vilken hemställt, att riksdagen ville för sin del besluta, att följande å den av A. Busck år 1889 upprättade kartan över Backamo med nr 1, 2, 3, 4, 5, 6, 6a, 7a, 8, 8a, 9 och 10 betecknade ägolorterna må försäljas till de priser, som av lantförsvarets markkommitterade föreslagits samt under de villkor i övrigt, som angivits av arméförvaltningens fortifikationsdepartement, ävensom att ett område om cirka två hektar, till sitt läge ungefärligen angivet å ovanberörda karta, må försäljas såsom grustag till Inlands Fräkne härads väghållningsdistrikt mot en köpeskillning beräknad efter 3,000 kronor pr hektar samt på av lantförsvarets markkommitterade föreslagna villkor,

samt nr 416 av herr *C. Olsson* i Berg *m. fl.*, vilken hemställt att riksdagen ville medgiva Inlands Fräkne härads vägdistrikt i Bohuslän att få inköpa ett grusområde av 2 hektar mark å Bohuslänns regementes förra öv-

ningsplats Backamo till ett pris av 3,000 kronor per hektar samt på de villkor i övrigt, som föreslagits av markkommittéerade (se sid. 12 i den kungl. propositionen).

Motion II: 410. Herr Brännberg har till stöd för sin framställning anfört följande.

»I proposition nr 129 till årets riksdag har Kungl. Maj:t föreslagit försäljning av vissa delar av övningsplatsen Backamo i Göteborgs och Bohus län.

Enligt nämnda proposition bifogat utdrag av protokollet över försvarsärenden den 21 februari 1930 har statsrådet och chefen för försvarsdepartementet hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att av Backamo övningsplats de å den i ärendet åberopade, av A. Busck år 1899 upprättade kartan med nr 1, 2, 3, 4, 7a och 9 utmärkta ägolorterna måtte försälas till de personer eller deras rättsinnehavare samt till de priser och under de villkor i övrigt, som angivits i ett av arméförvaltningens fortifikationsdepartement den 1 februari 1930 i ärendet avgivet underdånigt utlåtande, samt att inflytande köpeskillingsmedel finge, sedan försäljningskostnaderna avdragits, tillgodoföras lantförsvarets fond för byggnader och andra försvarsändamål.

Den grundläggande utredningen i ärendet har verkställts av lantförsvarets markkommittéerade, vilka i skrivelse till departementschefen den 19 oktober 1929 framlagt förslag rörande den framtida användningen av mötesplatsen. Kommittéerade hava därvid föreslagit markförsäljning i betydligt större omfattning än som upptagits i propositionen och dessutom till lägre priser än som därefter av departementschefen godkänts.

Då nu frågan om dispositionen av Backamo upptages till prövning, vill det synas, som om åtskilliga av de av kommittéerade föreslagna försäljningarna, vilka icke vunnit myndigheternas gillande, borde medgivas.

Fullgoda skäl torde hava förebragts för försäljningen av områdena nr 5, 6, 6a, 8, 8a och 10, vilka utgöra bebyggda lägenheter, delar av eller lämpliga utvidgningar av sådana eller slutligen bestå av åkermark, som av innehavarna med möda uppodlats av den magra hedmarken. De invändningar, som av de militära myndigheterna anförts mot dessas försäljning, synas mindre vägande. I fråga om nr 5, 6 och 6a har anförts, att dessa på ett naturligt sätt hörde samman med den terräng, som under övningarna användes. Skälet synes intetsägande, då militära övningar numera sällan förekomma å Backamo och områdena utgöras av åker eller hustomt samt en erforderlig utvidgning av denna. Om områdena förbliva i kronans ägo samt utarrenderas, lära de ej heller få användas såsom utgångspunkt för militära övningar och det kan aldrig vara meningen att nu åter lägga områdena för fåfot.

I fråga om nr 8 och 8a har det sagts, att dessa ofördelaktigt inkräktade på lägerområdet och en lämplig uppställningsplats. Det är verkligen högst besynnerligt, att, under den tid regementet var förlagt till övningsplatsen, det då kunde tolereras, att byggnader uppfördes där och området inhägnades med staket och syrenhäck, när det är så olidligt nu! Området nr 10 ingår i en inhägnad tomt och har inkräktat samt kommer att inkräkta på övningsplatsens bredd, vare sig den blir försäld eller inte. Det förtjänar här att understrykas, att de militära myndigheterna icke i något av de här berörda fallen anmält någon avsikt att uppsäga arrendena utan ämna låta områdena förbliva utarrenderade.

Vad prissättningen på marken beträffar synas i samtliga fall markkommittéerade böra följas. När det gäller tillämpning av ensittarlagen mot en-

skilda jordägare, följes den grundsatsen, att vid bestämmande av löse-skillingen avdrag skall göras för värdet av den förbättring, vilken marken vunnit genom arbete eller kostnad, som nyttjanderättshavaren eller hans företrädare nedlagt å marken. Det synes rimligt, att kronan gentemot dessa i mindre goda ekonomiska omständigheter varande innehavare av små jord-lägenheter tillämpar samma grundsatser, särskilt när de genom regementets förflyttning till Uddevalla förlorat de utkomst-möjligheter av olika slag, som genom militärförläggningen å Backamo stått öppna för dem. Vad som i en del fall anförts om att grusförekomsten å områdena skulle motivera ett högre värde synes ej av någon större betydelse. Åker och hustomter på smålägenheter upplåtas ej för grustäkt, om annan grustillgång finnes till rimligt pris. Nu utgöres kullen på Backamo av en stor grustillgång och om rimliga priser hållas därstädes komma lägenhetsägarna säkerligen ej att konkurrera.

Vidare synes det lämpligt, att Fräkne härads väghållningsdistrikt erhåller tillfälle att förvärva grus för sitt behov genom inköp av det av markkommitterade till försäljning föreslagna grustaget. Regementschefen har i ärendet medgivit, att området även efter en försäljning skulle kunna användas för militära övningar. Det enda skälet för områdets bibehållande skulle då vara, att det för kronan ställer sig ekonomiskt fördelaktigare att själv omhändervärd grusförsäljningen till väghållningsdistriktet, som torde bliva den så gott som enda avnämaren. Man har rätt att ställa sig tvivlande i den punkten, då det icke bestritts, att det av väghållningsdistriktet erbjudna priset är fördelaktigt. Den större ekonomiska fördelen skulle för övrigt vinnas genom de väghållningsskyldigas betungande, något som icke förefaller tillalande.

Vad köpevillkoren beträffar synes vid försäljningen av småområdena fortifikationsdepartementet kunna följas utom vad beträffar köpeskillingen. Vid försäljningen av grustaget föreslås åter, att Lantförsvarets markkommitterade följas.»

Herr Olsson i Berg m. fl. har till stöd för sin framställning anført följande.

»I proposition nr 129 föreslår Kungl. Maj:t försäljning av vissa delar av övningsplatsen Backamo, belägen i Göteborgs och Bohus län, 27 km. söder om Uddevalla. Bohusläns regemente har använt denna övningsplats alltsedan 1720-talet. Sedan regementet i början av 1900-talet flyttades till Uddevalla, användes denna gamla exercisplats endast till vissa övningar, som regementet emellanåt där anordnar. I den kungl. propositionen synes också, att styrelsen för flygvapnet ämnar att möjligen inrätta en flygplats å denna gamla exercisplats. Det område, som övningsplatsen omfattar, är enligt beskrivning i den kungl. propositionen närmare 100 hektar. Närmare hälften av detta område eller omkring 45 hektar utgöres av mark med gott grus. De sakkunniga, som varit tillkallade, hava ansett, att området ifråga kunde överlåtas till järnvägsstyrelsen och värderat detsamma till 2,000 kronor per hektar. Efter närmare undersökningar har emellertid järnvägsstyrelsen på anförda skäl icke ansett med sin fördel förenligt att förvärva detta område. De sakkunniga hade även ansett, att om försäljning till järnvägsstyrelsen icke komme till stånd, kunde detsamma framdeles försäljas i större eller mindre poster.

Till de sedermera tillsatta markkommitterade, som synas hava förfrågat sig hos Inlands Fräkne härads vägstyrelse, huruvida vägdistriktet önskade förvärva visst grusområde, hade vägstyrelsen meddelat, att vägdistriktet hade intresse av att för grustäkt förvärva ett område av mötesplatsen. Därefter

har styrelsen genom sin ordförande till markkommitterade överlämnat protokoll från sammanträde med vägstyrelsen och ombud från samtliga socknar i häradet med anbud av 3,000 kronor per hektar för ett område av 2 hektar med fri väg till grusområdet samt vissa villkor beträffande köpeskillingens erläggande. Vägdistriktet erbjuder sig att betala kostnaden för områdets avstyckning. Markkommitterade anse det erbjudna priset fördelaktigt, och de hava heller ingenting att erinra mot övriga försäljningsvillkor, som önskats. Kommitterade yttra tillika, att försäljningen icke torde innebära något hinder för flygfältets utnyttjande, och de tillstyrka det ifrågavarande områdets försäljning, som synes i den kungl. propositionen sid. 12.

Chefen för Bohusläns regemente, som yttrat sig i frågan, har icke något annat att erinra mot försäljningen av området, än att detta skulle utstakas så, att gränsen i sydost komme att sammanfalla med kronans därvarande gräns intill Bastebaeka ägor.

Chefen för västra arméfördelningen har till alla delar instämt i regementschefens yttrande.

Arméförvaltningens domäntjänsteman och arméförvaltningens fortifikationsdepartement hava avstyrkt försäljningen av det ifrågavarande området.

Departementschefen säger sig ej kunna tillstyrka försäljning av i övningsfältet ingående mark under annan förutsättning, än att detta låter sig göra utan försämring av fältets användning för övningsändamål, och säger sig departementschefen hava kommit till samma uppfattning angående de framställda försäljningsförslagen som arméförvaltningens fortifikationsdepartement. Kungl. Maj:t föreslår sålunda icke försäljning av det här ifrågavarande området.

Då nu markkommitterade, som äro praktiska män och hava besett platsen, dels anse att det erbjudna priset är fördelaktigt, och dels anse, att försäljningen icke torde innebära något hinder för flygfältets utnyttjande, varför de tillstyrkt det ifrågavarande områdets försäljning, och likaså chefen för Bohusläns regemente samt chefen för västra arméfördelningen icke hava haft något att erinra mot försäljningen, så anse vi, att vägstyrelsens i Inlands Fränke härads framställning om att få köpa det ifrågavarande området till det erbjudna priset borde bifallas.

Vägdistriktet består av fyra socknar. Enligt uppgift från ordföranden i nämnda väghållningsdistrikt har Forshälla socken, som är den nordligaste och gränsar intill Uddevalla, icke alls något väggrus att tillgå; denna socken är störst av distriktets socknar, och till de allmänna vägarnas underhåll får grus hämtas från den längre söderut liggande Ljungs socken, där en grustäkt finnes, som dels togs hårt i anspråk, då Bohusbanan byggdes, och dels anlitas till de allmänna vägarnas underhåll så, att grustillgången där är obetydlig och tager snart slut.

Vidare finnes i den av distriktet längst söderut liggande Grinneröds socken tvenne mindre grustag, som nu så hårt anlitas, att grusförrådet där snart är slut. Sedan har vägdistriktet ingen annan tillgång på väglagningsämne än att spränga sten ur bergen och krossa till makadam, vilket ställer sig dubbelt dyrare än om grus kan erhållas, och vägarna bliva ingalunda så bra av enbart makadam som av gott grus eller om båda delarna användas. Vi finna alltså stora skäl föreligga för ett tillmötesgående av vägdistriktets önskan att förvärva det ifrågavarande området.

Från enskilda personer exproprieras ju mark, varå finnes grus, till allmänna vägars underhåll, och då bör väl staten här vara tillmötesgående och lämna välbehöfligt område av denna stora grusareal, helst som ett sådant medgivande icke torde försämra fältets användande för övningsändamål. Kraven på att väl underhålla de allmänna vägarna äro ju stora, och genom

den mer och mer ökade biltrafiken bliva de ännu större och svårare att fullgöra. Det är ju därför nödvändigt att lämna tillgång till grus, när sådant finnes att tillgå i trakten.

Det kan också erinras, att en viss sänkning av avstyckningskostnaderna för vederbörande lägenhetsköpare torde kunna förväntas, om i sammanhang med lägenheternas avstyckning också företages avstyckning av grusområde till vägdistriktet.»

Departementschefen har till berörda statsrådsprotokoll inledningsvis anfört *Departements-
chefen.*

följande:

»Övningsplatsen Backamo är belägen i Grinneröds och Hjärtums socknar av Göteborgs och Bohus län och omfattar följande fastigheter, nämligen:

1) en lägenhet med en areal av 39.6440 hektar, avsöndrad från $\frac{1}{2}$ mantal Kolbengtseröd nr 1 i Grinneröds socken (jordregisterbeteckning: Kolbengtseröd 1⁹);

2) en lägenhet med en areal av 5.2000 hektar, avsöndrad från $\frac{1}{4}$ mantal Bastebacka nr 1 i Grinneröds socken (jordregisterbeteckning: Bastebacka 1¹²);

3) hemmanet $\frac{1}{8}$ mantal skatte Spriteröd nr 1 med en areal av 43.9000 hektar i Grinneröds socken (jordregisterbeteckning: Spriteröd 1¹); samt

4) lägenheten Kläppmossen med en areal av 9.5500 hektar, avsöndrad från $\frac{1}{8}$ mantal Dunnebacken nr 1 i Hjärtums socken (jordregisterbeteckning: Dunnebacken 1⁴).

Sedan särskilda utredningsmän tillkallats för att verkställa utredning och avgiva förslag till disposition genom försäljning eller annorledes av sådana lantförsvaret tillhöriga jordbruksfastigheter, lägerplatser, delar av lägerplatser eller andra fastigheter, vilka icke vidare kunna anses erforderliga för försvarets behov, hava dessa utredningsmän, vilka antagit benämningen *lantförsvarets markkommitterade*, i skrivelse den 19 oktober 1929 framlagt förslag rörande den framtida användningen av övningsplatsen Backamo.»

Sedan departementschefen härefter redogjort för den av lantförsvarets markkommitterade verkställda utredningen och omförmälda förslag rörande den framtida användningen av övningsplatsen Backamo ävensom för av myndigheternas i ärendet avgivna yttranden, har departementschefen för egen del anfört följande.

»Av vad i ärendet förekommit framgår, att huvuddelen av övningsplatsen Backamo behöver disponeras för militära ändamål, nämligen såväl för att tillgodose behovet av flygfält för flygvapnets räkning som för bedrivandet av vissa övningar med Bohusläns regemente. Jag kan därför icke tillstyrka försäljning av i övningsfältet ingående mark under annan förutsättning, än att detta låter sig göra utan försämring av fältets användbarhet för övningsändamål.

Vid prövning av markkommitterades i ärendet framställda försäljningsförslag har jag kommit till samma uppfattning som arméförvaltningens fortifikationsdepartement. Jag anser sålunda, att försäljningen under förhandenvarande förhållanden bör begränsas till att avse de å den i ärendet åbero-

pade, av A. Busck år 1889 upprättade kartan med nr 1, 2, 3, 4, 7 a och 9 utmärkta ägolotterna och att köpeskillingarna böra bestämmas i överensstämmelse med det vid värderingsförrättningen den 14 januari 1930 varje särskild ägolott åsatta värdet per kvadratmeter, vilket, i de fall detsamma överstiger vad markkommitterade föreslagit, blivit av vederbörande spekulant godtaget. Såsom villkor för försäljningarna bör uppställas, att köparna skola bestrida avstycknings- och lagfartskostnaderna för de förvärvade områdena. På sätt fortifikationsdepartementet förutsatt, torde vid lotternas avstyckning i avseende å desammas gränser, sådana dessa finnas angivna å förenämnda karta, få vidtagas de mindre jämkningar, som kunna befinnas lämpliga. Fortifikationsdepartementets hemställan i fråga om amortering av köpeskillingarna finner jag mig böra tillstyrka.

De inflytande köpeskillingarna böra, efter avdrag av försäljningskostnaderna, tillgodoföras lantförsvarets fond för byggnader och andra försvarsändamål.

På de av fortifikationsdepartementet anförda skäl anser jag den av markkommitterade föreslagna överflyttningen av en del av övningsplatsen till flygstyrelsens förvaltning icke böra ifrågakomma.

Jag vill slutligen nämna, att fortifikationsdepartementet i skrivelse till Kungl. Maj:t den 6 innevarande månad meddelat resultatet av den utav departementet hos kommerskollegium begärda undersökningen av lotten nr 7 d. Av det vid skrivelsen fogade, av torvingenjören Gustav Th. Sjögren upprättade instrumentet över värderingen inhämtas, att — oavsett markvärdet för mossbotten — torven å området värderats till 5,405 kronor.»

*Utskottets
yttrande.*

Utskottet, som icke känt sig övertygat om behovet av att reservera mark å Backamo för truppövningsplats och flygfält, har ansett, att frågan om den omfattning, i vilken markförsäljning vid Backamo bör äga rum, bör göras till föremål för förnyat övervägande hos Kungl. Maj:t. Dock har utskottet, i anslutning till vad som motionsvis yrkats, ansett Kungl. Maj:t böra be- myndigas att med Inlands Fränke härads väghållningsdistrikt träffa avtal om försäljning av det i motionerna omförmälda grustag efter ett pris av 3,000 kronor per hektar. Önskvärt torde vara att det undersökes, huruvida icke grustillgångarna i övrigt vid Backamo böra bibehållas i statens hand.

Även frågan om priset å övriga till försäljning avsedda områden å Backamo synes böra underkastas ytterligare utredning.

Några svårigheter för innehavare av lägenheter å Backamo torde icke behöva uppstå genom ett uppskov med försäljningen, då utskottet anser sig kunna förutsätta, att lägenhetsinnehavarna få bibehålla nu gällande upplåtelsevillkor oförändrade samt att resultatet av den föreslagna nya utredningen kan föreläggas 1931 års riksdag.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

- I) att riksdagen må i anledning av förevarande proposition nr 129 och motionen II: 410 samt med bifall till motionen II: 416 medgiva,

a) att ett område, omfattande ungefär två hektar, av Backamo förutvarande övningsplats må på de av utskottet angivna villkor försäljas till Inlands Fräkne härads väghållningsdistrikt;

b) att inflytande köpeskillingsmedel må tillgodoföras lantförsvarets fond för byggnader och andra försvarsändamål;

II) att propositionen nr 129 och motionen II: 410, i vad de icke behandlats under I) här ovan, icke må av riksdagen bifallas.

Stockholm den 1 april 1930.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Närvarande: Se under utlåtandet nr 86.
